

Ribus Marka

PESTI RIPORT.

Írta: ANTAL GÉZÁNÉ

Ribus Marka pária-asszony volt; az ura vice volt a Práter-utcában, egy nagy, pesti bérkaszányában, ahol sok szegény, még szegényebb és legeslegszegényebb pesti partáj lakik. Az ilyen ház tele van nyomorúsággal, tele van jajkiáltásokkal, ostoba és durva tragédiákkal, verejtékkal, könnyel és piszokkal. Ribus Marka is a szegénységből jött; a szegénység pedig nem finomítoszer: durvára ráspolja, szögletesre gyúrja, össze-vissza ficamítja az embereket.

Markát a természet tömzsire, széles arcúra, vastag orrúra szabta, de azért valamikor kedves lehetett az arca, és jól állhatott rajta a nevetés. Csakhogy a nyomorúság vénít; Marka arca is már tele volt ráncokkal, szeméből kikopott a fiatalos fény és a haja is megritkult. Marka egyszerű, vaskos, szimpla tömegasszony lett; nem volt rajta semmi nimbusz; az volt, ami egy pesti, szegénységgel teletömött bérkaszánya vicénéje lehet. És mégis volt Markában valami, ami nemes és finom, amivel a természet nagyot és szépet akar. Marka – asszony volt! De ez volt neki is éppen a katasztrófája.

Ribus Marka ura tehát vice volt. Ezért volt a Marka vicénél. Ez is rang! De Marka rangja mégis kevésbé volt megalapozva, mint más vicénéké. Marka viszonya ez urához ugyanis nem volt polgárilag és törvényesen szabályozott helyet. Markának a viszonya az urához, a vicéhez, nem is volt helyzet, hanem csak állapot. Markának nem volt társadalmi helyzete, mert Marka csak »úgy élt« a vicével. A vice »polgár« volt, Marka csak »ágyas«. A vice nem tudta ezt ilyen pontosan, de azért érezte a társadalmi morált és nem csekély büszkeséget táplált pálinkás önértetében Markával szemben. A vice durva és rossz ember volt, Marka becsületes és jóhajlandóságú. De az nem ért semmit; a vice, aki megtehetette volna, hogy megesküdjék vele, nem tette ezt meg. Marka azért éppen úgy mosott, súrolt, főzött, nyomorgóit és szeretett, mintha hitese feleség lett volna. Mindenre jó volt, amire jó a feleség, de a vice nem ment vele az anyakönyvvezetőhöz és emiatt a kis út miatt Mátka mégsem volt becsületes asszony, csak becstelen perzsona, aki együtt él egy idegen férfival.

Ribus Markaéknak volt egy vicelakásuk lent a pincében. Abban sok mindenféle vacakjuk; volt három vánkösük és – az Isten tudja, honnan – akadt öt zálog cédulájuk is. A zálogcédulák közül kettő Marka holmijáról szólt, három a vicéről. A vánkösök azonban kizárólag Marka tulajdonát képezték. Azokhoz a vicének nem volt semmi köze; a vánkösök Marka hozományul hozta. Marka súrolta a lépcsőket, söpörte az udvart, összegyűjtötte a szemetet, melyet reggel kicipelt az utcára. Közben Markával nagy szerencsétlenség történt: anyaságba esett.

– Hogy a ménkü üssön beléd! Hogy a fene egyen meg! Vigyen el a nyavalyakórság! – így üdvözölte a vice Markát, mikor megtudta a dolgot.

Ribus Markának ettől kezdve rosszabb élete volt, mint a kutyának. A vice azelőtt ok nélkül is megverte, megrúgta; most egészen jogosnak vélt fölháborodással tette ezt: miért lett anya?

Egy napon az történt, hogy Marka elvesztette az ura három zálog céduláját. A vice éktelenül dühös lett.

– Te rongy! Te ilyen, te olyan! – mondta a vice, azután jól elpüffölte és kirúgta.

Nem azért rúgta ki, mert a cédulát elvesztette, hanem egyrészt, mert megunt a vice, és azért, mert anya lett; hogy

fog tudni ezentúl annyit dolgozni, mint a barom.

Marka elköltözködött a vicelakásból. A berendezéssel nem volt sok dolga. Egy seprű az egyik kezében másikkban egy szemétlapát, egy kék rocska, amiben mindenféle edények voltak, a hátán egy szalmazsák; így cogott ki nagybúsan a házból...

– Nem volt velem esküdött! – mondta a vice a butikban. Büszkén és önértetesen mondta ezt. Hiszen ő polgár volt!

Az utcán találta magát az asszony, egészen egyedül; egyedül az anyaságával. Kezében a rocska, a lapát, a seprű, hátán a szalmazsák: sok, sok évi munkájának a szerzeménye. Nem tudta, kihez forduljon, de érezte a maga primitív eszével, hogy neki valami elégtétel jár. Elment hát a Sándor-utcába a törvényre, ott pörbefogta a vicét a jogtalanul visszatartott két zálogcédulájáért, a vánkösökért, a verésért, az anyaságért, a hosszú évi baromi munkáért, amit nála végzett.

A bíróság el is marasztalta a vicét a két zálogcédula, a három vánkös erejéig, mert ez bizonyítható volt; de a verés már nem volt bizonyítható. A tartás sem volt megítélhető, miután Marka esküdtlen nő volt; az anyaságnak sem volt semmi gazdasági alapja; a gyerekről, majd ha megszületik, akkor lehet beszélni!

*

– Házasodik a maga embere! – újságolta egy mosónő Markának. – A pisze Zsófiával, azzal a ripacsossal, jár jegyben. Tudja, azzal, aki kijár a vágóniára napszámra; negyven pengőt keres egy hónapban.

Marka akkor elment a Lónyay-utcába. Ott van az anyakönyvi hivatal; megnézte a táblán. Csakugyan ki voltak hirdetve: Peszmanek János és Vödrös Zsófia december ezen meg ezen a napján tartják az esküvőjüket.

– Vitriolt öntök én annak a zsványnak a pofájába! – mondta Marka a mosónőnek.

– Hallja, – újságolta a mosónő a vicének – ha maga azon a napon esküszik, levitriolozza magát a Marka.

A Vica elment az anyakönyvi hivatalba és másik napra tétette az esküvőjét Vödrös Zsófiával. Marka viszont elment az anyakönyvvezető táblája elé, mert az első terminuskor hiába várt. Az új terminus előtt újra ott állt Marka a vitriollal. Az előre küldött követ, a vicének Julcsa néneje, megjött a hírrel:

– Ott lesz a Marka!

Az esküvőt megint el kellett halasztani. Peszmanek, a polgár, új terminusra számított, de Marka azt is kileste; mert Marka azóta mindennap ott volt a Lónyay-utcában, ott lógott az anyakönyvi hivatal kapuján. Nem járt napszámba, nem keresett; koplalt, de a vitriolt, azt nem hagyta. És hiába tüzte ki a vice már a negyedik terminust, mindig megjött a híradás:

– Ott lesz a Marka a vitriollal!

Isten tudja, meddig tartott volna ez a kergetőzés, ha a természet is nem segít Peszmanek polgárnak. A természet levette Markát a lábáról: bevitték a Rókusba, hogy ott megszüljön Peszmanek polgár gyereket. Ribus Markát bevitték a Rókusba; ott vajúdott a kínok kínjában; rászállt a legnagyobb fájdalom: a glóriás, a szent anyaság.

– No, most már semmi baj sincs! – mondta a vice és még aznap sietett az anyakönyvi hivatalba, hogy másnapra bejelentse az esküvőt. Meg is tartották a másik napon a lakodalmat. Azon a napon Marka élet-halál között lebegett. Nagyon víg esküvő volt; egész éjjel szólt a verki és táncoltak.

Ribus Marka pedig feküdt a Rókusban; ott feküdt

és szenvedett, mert ő nem volt esküdött feleség, csak aszszony volt és anya!

Az ösztönök a vitriolos üveget nyomták Marka kezébe, hogy kiegyenlítsék azt, amit jogban a társadalom elvett Markától; de jött a természet és a vitriolos üveget kiütötte a kezéből...

Pedig Marka olyan megsebzett, beteg és megnyomorított volt! Olcsó és csúnya élete fel volt magasztalva az anyasággal, de ugyanakkor arculütötték és összeégették azt a morál és a jogrend vitrioljával...

És még csak be sem zártak ezért senkit!...